

Dr. hab. Cezary Mańkowski, prof. UG
Wydział Ekonomiczny, Katedra Logistyki
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot

Sopot, 06.01.2024

Recenzja

w postępowaniu habilitacyjnym dr. inż. Adama Kolińskiego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

Recenzję przygotowano w odpowiedzi na pismo z dn. 17.10. 2023 r. przesłane przez Przewodniczącą Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Przedstawiony do oceny komplet dokumentów odpowiada ustawowym wymogom postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, a ocenę całościowego dorobku Kandydata dokonano zgodnie z Art. 219 ust. 1 pkt 2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

1. Ocena osiągnięć naukowych

Habilitant zgodnie z wymaganiami Ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, jako osiągnięcia naukowe przedstawił:

- A) Monografię zatytułowaną „Model efektywności procesów logistycznych przedsiębiorstw w łańcuchu dostaw” (PWE, 2023), wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z odnośnymi przepisami;
- B) Wykaz pozostałych osiągnięć naukowych, w tym wykaz wybranych publikacji.

1.A. Ocena monografii

Przedłożona do recenzji monografia jest kolejną publikacją naukową powiększającą dorobek nauki o zarządzaniu i jakości w subdyscyplinie - logistyka, w zakresie problematyki efektywności procesów logistycznych.

Zarządca uzasadnienie realizacji badań i publikowania ich wyników w powyższym zakresie wynika z imperatywu skutecznego, korzystnego i efektywnego gospodarowania ograniczonymi dobrami w celu zaspokojenia nieograniczonych potrzeb. Imperatyw ten konkretyzuje się w postaci stałego nakazu, a zatem i bodźca do poszukiwania oraz implementacji różnych pomysłów, koncepcji, metod i narzędzi zwiększania efektów i zmniejszania nakładów w zarządzanych procesach gospodarczych, w tym również logistycznych. Ze względu na powszechność tego nakazu, najprawdopodobniej nie ma publikacji naukowej w dorobku nauk o zarządzaniu i jakości, która nie dotyczyłaby w sposób

pośredni lub bezpośredni problematyki efektywności procesów gospodarczych, zaś ze względu na stałość tego nakazu, nie ma chyba opinii kwestionującej konieczność prowadzenia i publikacji kolejnych, by nie powiedzieć ciągłych badań nad efektywnością procesów gospodarczych, w tym i logistycznych. Dlatego też, przyjętą przez Autora problematykę efektywności procesów logistycznych formalnie ujętą w tytule pracy, uważam jak najbardziej za uzasadnioną.

Opis problemu realnego, gospodarczego, zarządczego, który powinien stanowić jedną z głównych przesłanek wyboru obszaru badawczego, jest podany w dwóch pierwszych akapitach Wprowadzenia. Autor nadaje realnemu problemowi aspekt efektywnościowy w zdaniu, w którym mówi o zarządzaniu logistycznym koncentrującym się na planowaniu, sterowaniu, wdrażaniu usprawnień i kontroli efektywnego przepływu dóbr w łańcuchu dostaw (s. 7). Uznaję to za kolejne uzasadnienie użycia w tytule pracy właśnie kategorii efektywności, a nie innych, np. usprawniania, racjonalizacji, sprawności, poziomu obsługi klienta, zarządzania logistycznego, zarządzania łańcuchem dostaw, integracji, koordynacji, optymalizacji. Z uwagi na to, że Autor również je wymienił w tych dwóch akapitach, a są to bardzo istotne kategorie nauki o zarządzaniu i jakości, wprawdzie bliskoznaczne, ale nie tożsame, to wskazanym byłoby rozprawić się z tymi pojęciami ukazując wzajemne relacje. Kolejna uwaga jest taka, że ze względu na fakt, iż w tytule pracy znajduje się również kategoria modelu, to opis problemu realnego, gospodarczego, zarządczego powinien zostać rozszerzony o wywód wskazujący, że efektywne zarządzanie przedsiębiorstwami w łańcuchu dostaw wymaga posiadania modelu efektywności procesów logistycznych przez kadrę zarządzającą tymi procesami, a zwłaszcza modelu referencyjnego, jak z dalszej analizy treści pracy to wynika. Przypuszczam, że Autor przyjął, iż model referencyjny jest tak oczywistym elementem zarządzania logistycznego w łańcuchach dostaw, że nie ma potrzeby podawania powodów, dla których niezbędne jest posiadanie wzorca, punktu odniesienia, czegoś, z czym można byłoby porównać i sprawdzić, czy własne procesy logistyczne przebiegają tak, jak powinny, nie wspominając już powodach wynikających z potrzeby lub chęci dokonania restrukturyzacji, inżynierii, reinżynierii, certyfikacji, wdrożenia systemu informatycznego, czy budowy wieży kontrolnej.

Powyższa realna przesłanka wyboru tematu pracy powinna być wsparta przesłanką literaturową, zawierającą zwłaszcza ocenę aktualnego stanu wiedzy, wynikającą z niej lukę i problem badawczy. W strukturze pracy nie ma osobnego rozdziału przeglądowego, który w sposób całościowy, kompleksowy zawierałby ocenę literatury przedmiotu w zakresie określonym tytułem pracy, a tym samym oddzielał opis typu „jak jest” lub „co już osiągnięto”, od rozdziałów zawierających wartość dodaną, a w tym przypadku od opisu

normatywnego typu „jak być powinno”, skoro w tytule pracy jest mowa o modelu, a w celu pracy o modelu referencyjnym. Autor zastosował rozdzielenie aktualnego stanu wiedzy od wartości dodanej na poziomie ogólnym, syntetycznym we Wprowadzeniu oraz na poziomie szczegółowym, tj. w każdym z osiemnastu podrozdziałów, bowiem przypisy źródłowe znajdują się w każdym z nich. Wyrażam pozytywne zdanie o obydwu sposobach formułowania przesłanki literaturowej przeprowadzenia badań w przyjętym zakresie, przy czym to drugie wydaje się mieć bardziej powszechne zastosowanie. We Wprowadzeniu (s. 7-10) znajduje się wniosek Autora (wyprowadzony z dokonanej oceny dorobku naukowego) o tym, że zarządzanie logistyczne powinno koncentrować się na sposobach poprawy efektywności działań w przedsiębiorstwach, jak i całym łańcuchu dostaw (s. 7) oraz stwierdzenie o tym, że próby wyznaczenia zakresu badań efektywności procesów logistycznych nie doprowadziły do wypracowania całościowego modelu analizy efektywności tych procesów (s. 7-8). Na tej podstawie Autor określa problem badawczy jako „(...) sposób oceny efektywności procesów logistycznych (...)” (s. 8), który z kolei „(...) determinuje konieczność sformułowania modelu wzorca określonego systemu” (s. 8). Dalszy wywód odczytuję w ten sposób, że rozwiązanie w/w problemu badawczego powinno również przynieść rozwiązanie problemu poznawczego w zakresie:

- „(...) precyzyjnego zdefiniowania efektywności procesów logistycznych oraz poprawności logicznej formułowanych pojęć” (s. 9);
- „(...) stosowania analiz efektywności procesów zarówno w badaniach naukowych, jak i w praktyce gospodarczej (...)” (s. 9).

Następnie, Autor formułuje Cel prowadzonych badań jako „(...) dokonanie wielokierunkowej analizy i oceny efektywności procesów logistycznych przedsiębiorstw oraz opracowanie modelu referencyjnego efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw (...)” (s. 9). Po czym następują Pytania badawcze, z których Autor wyprowadza Lukę badawczą w postaci „W literaturze naukowej nie można znaleźć jednoznacznego rozwiązania dotyczącego zakresu i sposobu przeprowadzenia analizy i oceny efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw” (s. 10). O ile merytoryczność syntetycznej oceny stanu dorobku naukowego, problemu badawczego, poznawczego, pytań badawczych oraz luki badawczej oceniam jako poprawną, o tyle zgodność zakresów znaczeniowych pomiędzy sobą oraz z tytułem pracy, a także ich kolejność wywołuje potrzebę wyrażenia następującej opinii. Otóż, skoro w tytule pracy nie ma kategorii oceny (w odniesieniu do efektywności procesów logistycznych), zaś w problemie i celu badawczym jest mowa o ocenie efektywności procesów logistycznych (s. 8, 9), to pojawia się wątpliwość czy ocena efektywności jest tym samym co efektywność, innymi słowy, czy problem i cel badawczy jest zgodny z tytułem

pracy? Podobna wątpliwość pojawia się w odniesieniu do kategorii modelu referencyjnego, która występuje w celu badawczym (s. 9), a której nie ma w tytule pracy, w którym jest za to szersza kategoria modelu. Tym niemniej, przychyliam się do opinii, że problem, cel, teza/hipoteza/pytania badawcze doprecyzowują tytuł pracy, czyli że mogą być bardziej szczegółowe, niż tytuł pracy.

W odniesieniu do kolejności zastosowanych przez Autora etapów postępowania badawczego, to w przypadku publikacji, w których problem naukowy jest poprzedzony problemem realnym, bardziej poprawnym logicznie tokiem wywodów wydaje się ten, w którym z opisu problemu realnego wyprowadza się pytania dotyczące praktyki gospodarczej, w tym logistycznej, na które w ramach analizy literatury naukowej oraz tzw. szarej literatury, poszukuje się odpowiedzi na te praktyczne pytania. W przypadku niezalezienia odpowiedzi, identyfikuje się lukę badawczą w postaci rozbieżności pomiędzy problemem realnym a aktualnym stanem wiedzy oraz pomiędzy aktualnym stanem wiedzy, a tym wskazanym w postulowanych kierunkach badawczych. Następnie zarówno z analizy realnego problemu jak i z analizy stanu wiedzy, w tym kierunków dalszych badań, formułuje się problem poznawczy (epistemologiczny), ontologiczny, aksjologiczny, metodologiczny, z którego wyprowadza się problem badawczy, niekiedy doprecyzowany pewnymi założeniami lub ograniczeniami. Następnie można go uzupełnić pytaniami badawczymi lub tezą/ hipotezami i na tej postawie zdefiniować cel badawczy. Oczywiście, nie jest to jedynie poprawne postępowanie badawcze do etapu określenia celu włącznie, bowiem są publikacje, w których pytania badawcze, teza lub hipotezy występują po celu badawczym, ale wydaje się, że powyższa propozycja poprawiłaby logiczność toku wywodów we Wprowadzeniu. Z uwagi na fakt, że szczegółowy opis aktualnego stanu wiedzy zawarty w osiemnastu podrozdziałach stanowi również rezultat postępowania badawczego, więc jego ocena znajduje się w dalszej części recenzji.

Wracając do oceny zgodności głównych etapów postępowania badawczego, to po celu, pytaniach i luce badawczej, Autor opisuje przyjęte podejście metodologiczne. Między innymi wymienia sześć metod badawczych „(...) zastosowanych w celu weryfikacji postawionych pytań badawczych (...)” (s. 10) (ale dlaczego tylko pytań badawczych? – wątpliwość recenzenta). Są one uzupełnione wywodami o triangulacji i pluralizmie metodologicznym (s. 11) oraz rys. A (s. 12), prezentując się główne komponenty wraz z relacjami zastosowanej metodologii badań. Logicznym jest, że realizacja różnych etapów postępowania badawczego wymaga użycia odpowiednich metod, a zatem mogących się różnić, a przez to uzupełniać i weryfikować uzyskane dane przyczyniając się do zapewnienia relatywnie wyższej trafności i rzetelności badań. Dlatego też, zaprezentowane podejście metodologiczne oceniam pozytywnie, jako odpowiednie do realizacji postawionego celu badawczego. Jeśli można, to

pozwolę sobie uczynić w tym miejscu pewien polemiczny komentarz. Moim zdaniem, Autor powinien jeszcze wymienić siódmą metodę badawczą, z tego względu, że pełni ona niezmiernie ważną rolę w każdej z wymienionych sześciu metod, a nie jest formalnie wyartykułowana. Mam na myśli wykorzystanie, zastosowanie, użycie imponującej wiedzy eksperckiej Autora (która ujawnia się z analizy treści kolejnych części pracy oraz innych załączonych publikacji) do aksjologicznej oceny obiektów badania. Ta olbrzymia wiedza ekspercka pozwala Autorowi ocenić wartość praktyczną analizowanego materiału badawczego, a wraz z wiedzą naukową, ocenić, czy analizowany materiał jest wartościowy, przydatny, adekwatny do realizacji celu badawczego - sformułowania koncepcji oceny efektywności procesów logistycznych i uszczegółowienia jej modelem referencyjnym. Zatem, za pomocą wykorzystywanych w aksjologii metod: redukcji, indukcji, dedukcji, Autor na każdym etapie postępowania badawczego dokonuje ciągłej oceny wartości analizowanych materiałów, umożliwiając tym samym dokonanie ich selekcji przed skierowaniem do dalszych prac badawczych. Dlatego też, ze względu na istotną rolę, jaką pełni wiedza ekspercka Autora w przyjętym procesie badawczym, jej zastosowanie powinno moim zdaniem być wymienione w opisie metodyki badawczej.

Uzyskane rezultaty postępowania badawczego są ujęte formalnie w treści pięciu rozdziałów. Struktura treści pracy jest zgodna z przyjętym postępowaniem badawczym, a dodatkowo jest oryginalnie przedstawiona na rys. B (s. 13) w postaci zintegrowanej z kolejnymi etapami tego postępowania. Tytuły pięciu rozdziałów oraz osiemnastu podrozdziałów mają charakter problemowy i jak już wspomniano zawierają ocenę dorobku naukowego oraz wkład Autora do dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości.

W trzech podrozdziałach pierwszego rozdziału, Autor prezentuje wyniki oceny zakresu definicyjnego kategorii efektywności procesów logistycznych oraz pojęć bliskoznacznych (produktywności, skuteczności, rentowności, niezawodności, sprawności, racjonalności, korzystności), wskazując na trudności w jednoznacznym zdefiniowaniu tytułowego pojęcia, a tym samym na potrzebę systematyzacji pojęć, w celu wypracowania propozycji w tym zakresie. Dlatego też, za wartość dodaną uważam podanie usystematyzowanego rozumienia istoty i zakresu znaczeniowego kategorii efektywności procesów logistycznych w tab. 1.2 (s. 20) oraz tab. 1.3. (s. 22-23). W sumie zawierają one siedemnaście definicji badanej kategorii, tym samym ponownie dowodzą istnienie trudności w jej jednoznacznym zdefiniowaniu. Dlatego też, wyrażam polemiczną opinię, że nie jest możliwe jednoznaczne zdefiniowane jakiegokolwiek złożonej kategorii jakościowej (tekstowej), chociażby ze względu na różne rodzaje definicji, nie mówiąc o możliwości różnej interpretacji słów użytych do jej zdefiniowania. Można mówić raczej o paradygmacie, czyli możliwie jednoznacznym

rozumieniu danego pojęcia przez grupę co najmniej piętnastu badaczy, ewentualnie dokonanie syntezy tych już syntetycznych siedemnastu definicji do jednej definicji, która ma zastosowanie w tej akurat pracy. Dlatego też, uważam, że powyższą wartość dodałą powiększyłoby jeszcze dodanie wyводу zawierającego rozumienie istoty i zakresu znaczeniowego kategorii efektywności procesów logistycznych obowiązującą w tej pracy, zwłaszcza z punktu widzenia postawionego celu. Moim zdaniem pozwoliłoby to Autorowi na zaakcentowanie, a następnie wyprowadzenie z tej definicji tych aspektów, punktów widzenia, perspektyw, wymiarów, które byłyby właściwe dla kolejnych etapów postępowania badawczego, oczywiście wzmiankując przyczynkowo o innych. Kolejna uwaga jest taka, że chyba zbyt subiektywnie Autor zdecydował się w podrozdziale 1.2 na analizę relacji pomiędzy płynnością finansową a efektywnością przedsiębiorstw i łańcucha dostaw, a nie np. przepływu informacji, jakby to wynikało z ostatniego zdania poprzedniego podrozdz. 1.1. lub przepływu rzeczowego. Zbyt słabe jest uzasadnienie skierowania toku wywodów z podrozdz. 1.1 na finansowy aspekt efektywności procesów logistycznych w podrozdz. 1.2. Podobna uwaga dotyczy analizy efektywności łańcuchów dostaw akurat na poziomie strategicznym w podrozdz. 1.3., skoro w drugim zdaniu tego podrozdziału jest mowa o poziomie operacyjnym. Treść wszystkich trzech podrozdziałów dowodzi głębokiej znajomości badanej problematyki zarówno w perspektywie naukowej jak i praktycznej. Tym niemniej treść jest trochę chaotyczna, napotyka się na przerwy w toku wywodów, wyczuwalne jest miejscami zachwianie myśli przewodniej, zwłaszcza w drugim i trzecim podrozdziale. Również wymieniony na s. 37 model SCOR od wersji 12 zawiera aktualnie nie pięć, tylko sześć podstawowych procesów. Wprowadzono bowiem szósty proces „Enable”, z którym również mam problem ustawienia go w relacji do istniejących już pięciu procesów, bowiem „Enable” raczej należałoby uznać za proces pomocniczy, dodatkowy, wspierający tych pięć procesów, a nie jako szósty proces podstawowy. Dlatego też, uważam, że bardziej poprawnym merytorycznie jest poprzedni model SCOR z pięcioma procesami podstawowymi mającymi swoje uzasadnienie w łańcuchu wartości Portera. Dlatego też, pozytywnie oceniam zastosowanie przez Autora właśnie tego poprzedniego modelu SCOR w prezentowanej pracy. Pomimo tych krytycznych uwag o modelu SCOR, nadal uważam go na największe osiągnięcie w zakresie ukazania struktury procesów logistycznych w przedsiębiorstwie i ich integracji ze strukturą procesów logistycznych innych interesariuszy łańcucha dostaw w jednolitą strukturę procesów logistycznych całego łańcucha dostaw. Dlatego też, potwierdzam poprawność wyboru akurat tego modelu do wykorzystania w przyjętym postępowaniu badawczym.

Kolejne trzy podrozdziały drugiego rozdziału stanowią logiczną kontynuację ustaleń definicyjnych z poprzedniego rozdziału, bowiem Autor prezentuje w nich wyniki analizy efektywności procesów logistycznych przedsiębiorstw w łańcuchach dostaw. Na podstawie oceny aktualnych osiągnięć naukowych, a zwłaszcza modelu budowy efektywności działania w sferze procesów logistycznych (rys. 2.1, s. 54) oraz strategicznej karty wyników Kaplana i Nortona (s. 54), Autor formułuje ideę systemu analizy efektywności procesu logistycznego w łańcuchach dostaw ukazując strukturę tego systemu na rys. 2.2 (s. 55). Wprowadzie trzy sfery pochodzą z modelu SCOR, zaś cztery perspektywy w każdej ze sfer pochodzą z karty wyników, ale ich integracja w jeden system, plus nadanie mu charakteru proekologicznego zarządzania procesem logistycznym jest już oryginalnym wkładem Autora. Oczywiście, można postawić pytanie, dlaczego nie ma w nim sfery zwrotów, skoro jest ona wymieniona w modelu SCOR, ale Autor wyjaśnia na s. 37, że ze względu na istotność oraz przekrojowy charakter tego procesu logistycznego, nie uwzględnił go w niniejszej pracy, tylko przyjmuje jako kierunek dalszych badań. Autor nie wyjaśnia natomiast, dlaczego nie włączył do proponowanego systemu, jednego z pięciu podstawowych procesów z modelu SCOR, tj. procesu planowania? Muszę przyznać, że sam bym również go nie włączył jako osobnej sfery do proponowanego systemu, bowiem planowanie, bez kontroli, a w jej ramach bez analizy porównawczej typu plan-wykonanie, identyfikacji odchyłeń, ich istotności, wyjaśnienia przyczyn zaistniałych odchyłeń oraz podjęcia decyzji korygujących plan lub procesy wykonawcze, ...planowanie nie ma sensu. Jeśli do planowania i kontroli doda się dwa pozostałe podstawowe komponenty systemu zarządzania, tj. organizowanie i motywowanie, w dodatku z akcentem na proekologiczność, to jak najbardziej za uzasadnione i oryginalne uważam włączenie przez Autora procesu planowania z modelu SCOR do autorskiej koncepcji systemu proekologicznego zarządzania procesem logistycznym.

Następnie, Autor uszczegóławia proponowany system proekologicznego zarządzania procesem logistycznym (rys. 2.2, s. 55) o zestaw modeli, wskaźników, schematów obliczeniowych oraz algorytmów przeprowadzania wielokryterialnych analiz tychże procesów. W szczególności za wartościowe uważam modele przedstawione na rys. 2.3, 2.4, 2.10, 2.19, 2.22, 2.23, 2.24, 2.25, 2.33, 2.34 oraz w tab. 2.3, 2.4, 2.17, 2.18, 2.19, 2.21, 2.24. Zawierają one bowiem oryginalne wyniki pierwotnych badań (sondażowych).

W kolejnych trzech podrozdziałach rozdziału trzeciego, Autor prezentuje wyniki badań nad uwarunkowaniami informacyjnymi efektywności łańcucha dostaw na poziomie ogólnym, a szczegółowej w odniesieniu do zaproponowanego w rozdz. 2 systemu analizy efektywności procesu logistycznego w łańcuchach dostaw. W pierwszym podrozdziale Autor wprowadzie wyjaśnia, dlaczego jego tok wywodów skręcił akurat na problematykę uwarunkowań

informacyjnych efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw, a nie na inne zagadnienie formułując ogólny wniosek, że „Informacja jest niezbędna do efektywnego funkcjonowania łańcucha dostaw (...)” (s. 139), tym niemniej, wyczuwalny jest brak przedstawienia, np. na rysunku, całego systemu uwarunkowań efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw i wyprowadzenia z niego uzasadnienia poprowadzenia toku wywodów akurat w kierunku problematyki uwarunkowań informacyjnych. Dokonana przez Autora ocena dotychczasowych osiągnięć naukowych jak i praktycznych, wskazuje na zjawisko dynamicznego rozwoju systemów IT wspierających zarządzanie i realizację procesów logistycznych w łańcuchach dostaw, a zatem decydujących również o ich efektywności. Pomimo tego dużego postępu, Autor dowodzi, że nadal istnieją problemy związane z występowaniem barier informacyjnych, a tym samym z integracją przepływu informacji w łańcuchu dostaw. W odpowiedzi na te problemy Autor formułuje algorytm badań w zakresie identyfikacji potrzeb integracyjnych w łańcuchu dostaw (rys. 3.5, s. 147), który uważam za wartość dodaną. Postać tego algorytmu jest uzasadniona wcześniej już opublikowanymi wynikami badań własnych opisujących problemy informacyjne w procesach zaopatrzenia, dystrybucji, z kontrahentami, operatorami, klientami, a także dotyczącymi potrzeby wprowadzenia platformy integracyjnej. W odpowiedzi na akcentowany w literaturze przedmiotu problem „(...) przekazywania rzetelnych informacji wzdłuż łańcucha w czasie rzeczywistym (...)” (s. 163), za oryginalny wkład Autora uważam również wyniki badań własnych zaprezentowanych w podrozdz. 3.3, które identyfikują potrzebę estymacji efektywności procesów logistycznych i budowę modeli w tym zakresie, tym bardziej że idea budowy tych modeli w postaci koncepcji systemu proekologicznego zarządzania procesem logistycznym została już wcześniej zarysowana. Stanowi ona logiczne uzasadnienie podjęcia prac w kolejnych etapach postępowania badawczego.

Jak należało oczekiwać z logiki prowadzonego toku wywodów, największy wkład Autora do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości znajduje się w rozdz. 4 i 5. Na stronach podrozdz. 4.2 i 4.3 zamieszczone są oryginalne modele, schematy, procedury wraz z ich opisem słownym, w sumie 25 pozycji. W mojej opinii wszystkie są równie istotne prezentując sobą kompendium wiedzy przynoszące odpowiedź na zidentyfikowane problemy i pytania. Tym niemniej, bezpośrednią odpowiedź na postawione w pracy pytanie naukowe i realizujące cel badawczy stanowi rozwinięcie idei systemu proekologicznego zarządzania procesem logistycznym w propozycję modelu referencyjnego efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw (rys. 4.2, s. 186), wraz z procedurą analizy i oceny efektywności procesu logistycznego (rys. 4.3, s. 187). Z uwagi na swój referencyjny charakter, proponowany model ukazuje ogólną postać struktury systemu analizy i oceny efektywności procesów

logistycznych w postaci układu podstawowych komponentów we wzajemnych relacjach, które z kolei wskazują na logikę powiązań przyczynowo-skutkowych. Nie ukazuje jednak przebiegu prac analitycznych i oceniających efektywność procesów logistycznych. Dlatego też, wysoko oceniam uzupełnienie tego modelu o procedurę wykonania tych prac za pomocą diagramu przepływu pracy zamieszczonego na rys. 4.3 (s. 187). W mojej opinii model bez procedury byłby niepełny, zbyt statyczny, nie ukazywałby sposobu, by nie powiedzieć dynamiki transformacji danych wejściowych na końcową ocenę efektywności procesu logistycznego. Jeśli można mieć uwagę polemiczną do sposobu budowy modelu i procedury, to domyślam się, że model jest zbudowany według ogólnych zasad budowy schematu blokowego, zaś procedura - według metodyki BPMN. Metody te mają wprawdzie swoje wady i zalety, ale niewątpliwie stanowią światowe standardy modelowania procesów gospodarczych, w tym logistycznych. Zatem, pomimo preferowania standardu EPC, jak najbardziej doceniam i wysoko uznaję merytorykę i formalizm pracy Autora włożoną w przygotowanie tych oraz wszystkich pozostałych modeli.

Wiele publikacji naukowych, w tym na poziomie habilitacyjnym, kończy się na etapie zaprezentowania rozwiązania naukowego, ale bez jego weryfikacji. Dlatego też, rozdział 5 zawierający wyniki weryfikacji propozycji modelowych również traktuję jako wartość dodaną do dorobku nauki o zarządzaniu i jakości. Zwłaszcza wyniki prac analitycznych przeprowadzonych przez Autora nad efektywnością procesów logistycznych w ramach projektów zrealizowanych w latach 2008-2022 (tab. 5.4, s. 228-229, rys. 5.1, s. 230), dowodzą merytorycznej i formalnej poprawności przyjętego postępowania badawczego, a zwłaszcza skonstruowanych modeli wraz z wykazaniem przydatności ich w praktyce logistycznej.

1.B. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych, w tym wybranych publikacji

Ilościowy dorobek naukowy habilitanta, oprócz powyższej monografii, obejmuje 7 publikacji autorskich oraz 69 publikacji we współautorstwie po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych. Składają się na nie:

- 4 współautorskie monografie z udziałem Autora wynoszącym od 80% do 30%;
- 12 rozdziałów w monografiach, w tym 5 autorskich oraz 7 we współautorstwie wynoszącym od 30% do 50% z dominantą 50%;
- 38 artykułów, w tym jeden autorski i 37 współautorskich z udziałami wynoszącymi od 15% do 50% z dominantą 50%;
- 5 redakcje monografii;
- 17 artykułów w materiałach konferencyjnych.

Ich wartość merytoryczna na podstawie oceny wybranych 24 publikacji jest następująca. Każda z tych publikacji bezpośrednio dotyczy efektywności procesów logistycznych w przedsiębiorstwach lub w łańcuchach dostaw. Zakres badanych aspektów, przekrojów lub wymiarów efektywności procesów logistycznych jest bardzo szeroki i dokonywany z różnych punktów widzenia, perspektyw oraz na różnych poziomach szczegółowości. Obejmuje zagadnienia efektywności procesów logistycznych odnoszących się do:

- procesów: zaopatrzenia, produkcji, dystrybucji w łańcuchach dostaw;
- zasobów będących obiektami przepływów w łańcuchach dostaw, zwłaszcza materiałowych i informacyjnych;
- struktury czynnościowej procesu analizy i oceny efektywności procesów logistycznych;
- koncepcji, metod i narzędzi analizy oraz oceny efektywności procesów logistycznych, ze wsparciem informatycznym;
- identyfikacji problemów, barier oraz obszarów niskiej efektywności procesów logistycznych;
- koncepcji, metod i narzędzi usprawniania procesów logistycznych, a tym samym zwiększania ich efektywności, ze wsparciem informatycznym;
- modelowania, symulacji, optymalizacji procesów logistycznych w łańcuchach dostaw, w tym globalnych oraz intermodalnych.

Wiele publikacji zawiera wyniki badań pierwotnych oraz analizy przypadków logistycznych wskazując na posiadanie przez Autora wielokierunkowej wiedzy naukowej w przyjętym zakresie badawczym. Dodatkowo, wiedza naukowa Autora jest uzupełniana i jednocześnie weryfikowana wiedzą praktyczną uzyskaną podczas realizacji wielu projektów badawczych, co w mojej opinii predysponuje Autora do prowadzenia samodzielnej pracy badawczej.

Podsumowując, ocena monografii oraz pozostałych osiągnięć naukowych, w tym wybranych publikacji, jest jak najbardziej pozytywna. Autor podjął się trudnej problematyki analizy i oceny efektywności procesów logistycznych w łańcuchach dostaw. Zrealizował przyjęty cel badawczy opracowując oryginalny zbiór modeli, procedur, algorytmów, schematów obliczeniowych, wykonując badania wtórne i pierwotne, zweryfikowane w praktyce logistycznej podczas realizacji wielu projektów. W mojej opinii dowiódł tym samym wypracowania znacznego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

2. Ocena aktywności naukowej realizowanej na więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że Habilitant realizował istotne aktywności naukowe na wielu uczelniach i instytucjach naukowych, w tym zagranicznych. W szczególności należy wymienić:

- studia podyplomowe z zakresu zarządzania finansami w konkurencyjnej gospodarce realizowane na Politechnice Poznańskiej;
- prace badawcze w Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu;
- projekty badawcze w Sieci Badawczej Łukasiewicz – Poznańskim Instytucie Technologicznym;
- trzymiesięczny staż naukowy w Uniwersytecie Osijek w Chorwacji.

Dokonując oceny wymienionych aktywności naukowych, należy zwrócić uwagę na imponujący opis zakresów prowadzonych prac badawczych w ramach projektów badawczych, w których Habilitant brał udział, w tym pełnienie funkcji kierownika projektów lub wykonawcy (Wniosek o wszczęcie postępowania ..., tab. 1, s. 19-20). Dlatego też, uważam, że zakres aktywności naukowych Habilitanta realizowanych w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, ma charakter pozytywnie istotny.

3. Podsumowanie oceny

W oparciu o ocenę osiągnięć naukowych, w tym monografii i pozostałych osiągnięć naukowych oraz ocenę aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, wydaję pozytywną recenzję w postępowaniu habilitacyjnym dr. inż. Adama Kolińskiego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Cezary Mańkowski